Any XXIX JULIOL 1932 Núm. 343

Revista Musical Catalana

Butlletí mensual de l'Orfeó Català

La cornamusa a Catalunya

La cornamusa, caiguda avui gairebé en ple oblit, havia estat un dels instruments més estesos a Catalunya, havent figurat profusament tant en els agrupaments de joglars i ministrers que acompanyaven els reis i grans magnats en llurs festes i pompes, com en els més amagats llogarrets muntanyencs on la gent més humil i senzilla ballava al seu so i la feia participar en totes llurs rústegues diversions.

La cornamusa està formada per un recipient de pell semblant a un bot petit dels usats per a posar vi, recipient que fa l'ofici de dipòsit de vent. Aquest bot té tres forats, dos dels quals corresponen a dues de les potes de la bèstia a qui pertanyia la pell del bot, i el tercer al coll de la mateixa; en aquest forat és aplicat un petit tub pel qual el cornamusaire bufa omplint el bot o odre de vent, tub que rep els noms de bufeta o tudell; d'un dels forats, corresponents a les potes en surt una gralla o xeremia, de fusta, amb set forats, els quals tapa i destapa el cornamusaire produint així la diversitat de sons que formen el cantàbil o melodia; aquest tub, que rep el nom de grall, porta en la seva part superior i amagat dintre del sac o bot una inxa o llengüeta feta de dues primes fulles de canya, mitjançant la qual és produït el so; del tercer forat en surt un grup de tres altres tubs de llargada diferent, units tots per la seva part superior a una peça de fusta que els acobla; aquest grup de tubs rep el nom de bordons; actualment només sona un d'aquests tubs produint un so únic i constant que constitueix un pedal d'acompanyament de la tonada; els altres dos tubs són muts, però en altre temps devien sonar també, encara que avui el seu paper és solament decoratiu.

El cornamusaire, bufant per mitjà del tudell o la bufeta posats a la boca, omple el bot o dipòsit de vent, mentre amb les mans sosté el grall damunt del qual fa jugar els dits per a produir la tonada, en tant que el bordó

remuga constantment el mateix so, que és el que dóna el to planyívol i manyac que caracteritza aquest instrument. La reserva d'aire continguda i acumulada en el bot permet al cornamusaire reposar alguns moments de bufar sense parar de tocar, ja que el grall i el bordó s'alimenten de l'aire dipositat dintre del bot.

El bot sol ésser fet de pell de xai o de cabra, no pas sencera, sinó la meitat, generalment la part davantera de la bèstia, o sigui la corresponent al coll i a les dues potes del davant, puix si fos utilitzada la part posterior deuria substituir el coll, o sigui l'indret per on es bufa, per la part corresponent a la cua, i els cornamusaires creuen que no està bé bufar el bot per aquesta part del cos.

El grall i els bordons solen ésser fets de fusta de boix o de jinjoler i en el seu extrem superior presenten uns relleus tornejats que reben el nom de botanes i que tenen per objecte fer més fàcil la seva fixació al bot, puix si fossin completament llisos s'escorrerien en ésser lligats. L'inxa del grall és feta de canya, generalment tallada i arreglada pels propis cornamusaires. Hi ha la creença que és millor usar la canya ben vella, envellida en el canyar, havent d'ésser tallada d'aquest precisament en lluna vella, i millor en la del mes de gener, puix les canyes tallades en aquest temps, segons el dir dels grallaires i cornamusaires, són més flexibles, produeixen més fàcilment el so i aquest és més dolç i graciós.

* * *

La cornamusa catalana té dues característiques: una, la de tenir el bot relativament petit en relació a les cornamuses d'altres països europeus, si bé és un xic més gros que les gaites gallegues i d'altres contrades de la península. Actualment també és característic dels darrers cornamusaires catalans mantenir els bordons de l'instrument penjant i encarats cap a terra, venint a parar prop de les cames del sonador, segons l'estil italià i contra el costum més generalitzat de tenir-los drets, sovint fent-los passar per damunt de l'espatlla del cornamusaire i llançant el so cap endarrera del músic. Aquesta forma, que és la més general, és molt possible que també hagués estat en ús a Catalunya, com tindrem ocasió de veure.

La més antiga referència de la cornamusa a Catalunya, ens la dóna el senyor Balari i Jovany, en els seus *Orígenes históricos de Cataluña,* on diu que a començaments de la dotzena centúria (1119-1131) era conegut a Barcelona un tal *Bernat bufalodre,* això és, sonador o bufador de l'odre o bot, deduint l'autor que en aquells temps es donava a la cornamusa el nom d'odre, i així devia ésser, puix lògicament no podia donar-se aquest nom a cap altra mena d'instrument, ja que no n'hi havia d'altre, que nosaltres sapiguem, que anés proveït d'un odre o bot. Més tard, i ja amb el nom de cornamusa,

la trobem citada en unes festes celebrades a València l'any 1258, dedicades a Sant Dionís, durant les quals fou celebrada una processó, a la qual consta que varen concórrer dos trompadors, dos tabalers i una cornamusa.

La cornamusa, doncs, venia a constituir la part melòdica o cantàbil del conjunt instrumental, essent les trompes i els tabals la part d'acompanyament; el paper jugat, doncs, per la cornamusa, únic instrument que feia la melodia en la seva totalitat, era importantíssim.

Entre le cobles de joglars o ministrers que sostenien les ciutats importants, figurava en lloc molt preeminent i important el cornamusaire, com podem veure pels següents acords del Consell de Jurats de València i d'altres que més endavant veurem referents al Consell de Cent de Barcelona; en unes notes de pagaments fetes en ocasió de l'entrada i visita de la família reial i de l'infant Joan a València, es llegeix en el llibre del Consell: "item de voluntat nostre done a ii juglars de cornamusa los quals la dita ciutat ha vestit per l'entrada dels Srs. Rey, Reyna e Duch en lo any present". En una relació dels diversos músics que formaven la cobla de la pròpia ciutat de València en l'any 1432, consta que entre altres hi figurava "en Jacme Andreu, trompeter, en Vicens Climent, cornamuser, en Francisco Climent, tabaler".

La cornamusa figurava també entre els agrupaments de músics que constituïen les cobles o orquestres reials. El notable rei en Joan I, molt amant de la música, reuní al seu servei nombrosos sonadors i féu construir i comprar diversos instruments, i ens dóna interessants dades sobre l'estat de la música en els seus temps l'estudi de la seva domumentació. En lletra datada a Vic reclamava que fossin lliurades als seus ministrers Tomasí i al seu companyó Jacomí "les xalamies grossa e petita e la cornamusa petita"; també demanava al seu gendre el comte de Foix, per mitjà de la comtessa la seva filla, "que me trametats de continent Johan de Beses ab la gran xelamia e Bernardó lo Pelat, ministrers seus ab la cornamusa, car gran desig havem e plaer hauryem quels hoysim cornar". En lletra al marquès de Villena li diu: "Car Cosi, vos trametats per los dits vostres ministrers ii xalamies, ii cornamuses, etc." En altra lletra dirigida al seu germà l'infant Martí, li diu: "Per lletra havem axi mateix entès i ns pregats queus trametam Johan lo gormandell, ministrer nostre de cornamusa com hayats afecció en haver aquell, lo qual per complaure vos vos trametam e li havem manat que partesca." En altra lletra dirigida a n'en Perico Ça Costa des de Perpinyà, diu el propi rei: "com sabets nos havem assats ministrers dels bons del mon, e com de present nos haguets vengut un apellat Angeli lo lonch qui es dels millors de tota França de tocar cornamusa".

Com es veu ben clarament, la cornamusa era considerada en tota dignitat i importància, i les més altes majestats i dignitats tenien gran goig i gust a escoltar els seus sons.

Seguint la luxosa pompa pròpia d'aquells temps, la cornamusa era exornada i revestida de draperies vistoses i valuoses que, com d'altres instruments, l'agermanessin amb els vestits llampants i virolats dels ministrers que la tocaven. Així trobem que entre les desepeses fetes per la ciutat de València per a festejar la visita que rebé de la família reial i de l'infant Joan, que tingué lloc en 1358, consta la següent partida: "Item per iii palms de drap verd per forrar la cuberta de la cornamusa, xi solidos v diners"; i en altra partida pertanyent a 1387 del propi Consell de Jurats de València, es diu: "Item per la cuberta de cornamusa, ço es iii palms de groch e vermell, xv solidos."

En tot temps s'ha procurat cobrir el bot de la cornamusa, puix que la seva vista mai no s'ha tingut per prou grata. És curiós de notar que en la primera de les cites transcrites es diu que el drap és verd, color que, obeint a una vella tradició, sempre ha estat usat per a les fundes dels instruments, i encara avui els grallaires i violinaires populars porten els seus instruments dintre de bosses i fundes fetes de llana verda. En la segona cita es diu que el drap era groc i vermell, essent molt possible que la coberta prengués la forma de l'escut barrat, puix que, segons anem a veure també, es brodava damunt de les dites fundes o cobertes les armes i escuts de l'entitat o dignitat al conjunt instrumental de la qual pertanyia l'instrument; en una lletra enviada des de Girona per Joan I al seu cosí el marquès de Villena, en ocasió de les noces d'aquest, li diu: "nos fem cubrir d'argent aci en aquesta ciutat les xirimies e les cornamuses dels nostres ministrers e entre altres volem hi fer les armes de testes de moros e la creu de Sant Jordi que els Reys d'Aragó feyan antiguament per que us manam que les façats pintar damunt d'un troç de paper o pergamí per alcun pintor de la color e de la guissa ques deven fer". Com es veu, les cornamuses dels ministrers reials anaven cobertes amb riques draperies brodades amb argent, en les quals figurava la creu de Sant Jordi amb una testa de moro a cada angle, segons la vella consuetud heràldica d'Aragó. Queda ben demostrada la riquesa i pompositat amb què era tractada la cornamusa.

No era solament la coberta l'objecte de luxe i ornament de la cornamusa; en ocasió de les ja citades festes fetes a València per l'entrada en aquella ciutat de l'infant Joan i dels seus pares, celebrada l'any 1358, demés de la citada coberta, es pagà una quantitat per una flocadura, o sigui un enfilall de flocs i serrells de virolada coloraina, fets generalment de passamaneria, que per a donar major vistositat i gràcia a l'instrument es fa penjar del llarg cordó; diu així el document: "Item costa la flocadura de la cornamusa vii solidos ii diners." L'ornament que es feia penjar del bordó era a Barcelona força més ric que la senzilla flocadura de passamaneria de València, puix era tot un penó pintat segurament amb les armes i insígnies de la ciutat, com el duien també les trompetes, puix en el *Manual de Novells Ardits* trobem la següent dada que fa referència als preparatius de la festa del Corpus de l'any

1461: "Lo dit dia foren liurats per en Johan Oliver olim scrivà del racional an P. Vicent trompeta de la ciutat per sguard de la festa de Jhesu Christ prop vinent, XXVI sobrevestes, les dues de ceda ab senyals de la ciutat, e xi penons grossos e vj, italyans e ii de tabalets tots ab senyals reyals e de la ciutat e i peno per lo cornamuser." Queda ben clarament indicat que en els penons hi havia pintades o brodades les insígnies o escuts reials i els de la ciutat. És de remarcar que si la cornamusa hagués estat tocada en aquells temps tal com ho és actualment, això és amb els bordons penjant o encarats a terra, no hauria estat possible penjar-hi ni flocadures ni penons, i que, per tant, devia adoptar la disposició més comú i general arreu, o sigui la de fer descansar la trompa o bordó que marca el pedal damunt del muscle del connamuser i orientat cap a l'esquena d'aquest, oferint així un penjador ben adequat per al penó.

* * *

Un problema molt important és el referent al nom donat a l'instrument que ens ocupa, el qual sembla que molt possiblement ha estat distingit amb més d'una denominació, així com també és cosa ben possible que amb el nom de cornamusa s'hagi distingit més d'un instrument, cas molt freqüent en organografia i en la seva nomenclatura, en la qual tant es dóna el cas d'aplicar diferents noms a un mateix instrument com de donar un mateix nom a més d'un de ben diferent. El terme cornamusa, que és el més general i erudit dels avui corrents, puix que el poble, com veurem, n'usa prop d'una vintena d'altres, és d'origen provençal i és compost pels dos termes *corn*, terme que antigament era usat en alguns casos com a nom genèric dels instruments de buf, recordant encara l'ús del corn boví i marí com a instruments músics, i del terme *musa* que en provençal vol dir sarró; per tant, el sentit del nom de l'instrument, segons el significat dels dos termes que el componen, és el d'instrument de buf amb sarró. En provençal, i en totes les llengües d'Oc i per extensió també en les d'Oil, el terme *museta*, o sigui senzillament sarró, és usat per a significar cornamusa, sobretot quan aquesta és petita; a Catalunya trobem usat aquest terme en llengua arcaica, però d'una manera tal que fa dubtar si pot tractar-se veritablement de cornamuses de mida més petita que les corrents, ja que en el mateix document en què es citen dues musetes, una de gran i altra de petita, es retreuen així mateix dues cornamuses, també una de gran i altra de petita; per això sembla que si estava en ús la forma de cornamusa petita, el terme museta no podia significar aquell instrument en petit, quan ja es parla d'ell en un mateix document. Joan I, en una lletra adreçada al marquès de Villena, li diu: "Car cosí, vos trametam per los dits vostres ministrers dues xelamies, dues cornamuses, una museta gran e altra poca"; sembla que queda ben establerta una diferència entre la cornamusa i la museta. Amb tot, fóra molt possible

que la cornamusa fos més o menys tal i com encara coneixem l'instrument, o sigui de faisó més o menys catalana, i que la museta fos el mateix tipus d'instrument en la seva part essencial i principal, però de tipus estranger, amb alguna particularitat o distinció pròpia d'altre país que el fes un xic variat i diferent del tipus català, puix en altra lletra del propi rei Joan al seu germà l'infant Martí, li parla d'unes musetes adquirides a Flandes, això és, d'un tipus d'instrument no construït a Catalunya, per tant, molt possiblement dotat d'alguna característica o particularitat que el fes diferent de la nostra cornamusa i adoptant-se així mateix per a la seva distinció i determinació el propi nom amb què se'l coneixia en el seu país; diu així el document aludit: "Vos pregam que nos trametats les musetes vostres que Tivant lo ministrer vostre vos aporta de Flandres enguany."

Cau molt dintre del possible que també se la conegués sota el nom de xeremia, amb el qual és encara anomenada actualment a les Balears; el terme és conegudíssim i se'l troba citat en nombrosos documents, escrit de molt variades maneres; i encara avui és viu per les contrades alacantines per a distingir la gralla o dolçaina, i també s'usa correntment en francès per a designar el grall o tub de la cornamusa que fa el cantàbil, de manera que el terme xeremia pròpiament no és pas tota la cornamusa sinó una part d'aquesta, si bé la més essencial sota el punt de vista musical; el terme, doncs, és el d'una part aplicat al tot o conjunt. És molt probable que antigament també es donés aquest nom a la cornamusa i a la gralla com es fa avui, puix és remarcable que en la lletra ja citada de Joan I al seu cosí el marquès de Villena, en la qual li diu com fa cobrir d'argent amb brodadures de les ensenyes reials les cobertes de les cornamuses, ho fa fer també amb les de les *xelamies,* cosa que fa suposar que aquests instruments, les xeremies, no devien consistir únicament en el curt i estret tub que encara avui en forma el tot, completament ocupat pels dits quan toca, i que, per tant, no dóna lloc ni deixa espai per a cobertures de rics drapatges.

És, doncs, possible que les tals *xelamies* fossin així mateix alguna varietat de la cornamusa pròpiament dita. És també remarcable que, segons les dades del *Manual de Novells Ardits,* la festa feta per acomiadar la reina muller de Joan I en el seu embarcament cap a Sicília es féu a so de trompetes, tabals i xeremies l'any 1399, això és, que no hi surt citada la cornamusa que sempre solia figurar en aquestes manifestacions musicals, permetent també això creure que les tals *xelamies* devien ésser cornamuses. Nosaltres ens decantem a creure que amb el mateix nom de xeremia i sota les seves múltiples formes gràfiques es devien qualificar unes vegades simplement el grall o part de la cornamusa que fa el cantàbil d'aquesta com a instrument sol i independent de la cornamusa com encara avui se'l troba, i altres vegades tot l'instrument que ens ocupa, qui sap si amb alguna varietat que el diferenciés de la cornamusa pròpiament dita.

A les Balears mateix, amb tot i la general denominació de xeremia aplicada a la cornamusa, també havia estat en ús aquest darrer terme, puix en una interessant cançó popular nadalenca es diu en la rescobla:

Zigo sí
les trompes sonen,
zigo sí
el violí;
caràmelles,
cornamules,
timbo tambo
el tamborí.

El *Nuevo Diccionario Mallorquín Castellano Latín,* de Juan José Amengual, descriu així el mot cornamula: "el canó que té la gaita unit al cuiro, el qual, al mateix temps que sona la flauta, forma el baix de l'instrument"; la definició és un bon xic pintoresca, però no dóna lloc a dubtar que vol referir-se al grall o tub que fa el cantàbil o melodia; així, doncs, els dos termes es confonen amb les dues idees, i el mot *caramella,* que pròpiament significa només el grall, és usat per a significar la totalitat de l'instrument, mentre el mot *cornamula,* que és tot l'aparell, és usat per a significar simplement la gralla o xeremia que fa el cantàbil. Amb tot, en l'ús que del terme fa la musa popular tenim fonament per a creure que vol referir-se no ja simplement al grall com a peça integrant de la cornamusa, que és tal com ens descriu el terme el Sr. Amengual, sinó a tot l'instrument que en altres temps degué anomenar-se a Mallorca també *cornamula,* puix no podem pas creure que en una descripció dels instruments que els pastors feren sonar en adorar el nen Jesús hi fos retret i citat no un instrument sencer, sinó senzillament una part d'ell.

És molt possible que amb el nom de cornamusa s'hagi distingit un altre instrument completament diferent del que ens ocupa, puix en el ja citat *Nuevo Diccionario Mallorquín Castellano Latín,* en el *Diccionario Valenciano Castellano,* d'Escrig, i en el *Novísimo Diccionario General Valenciano Castellano,* del Rd. Joaquim Martí Gadea, en el mot cornamusa trobem exactament aquesta definició: "trompeta llarga de metall, que en mig de la seva llargada forma una rosca molt gran i té molt ample la boca per on surt el vent"; no cal dir que aquest instrument no pot ésser de cap manera la cornamusa que ens ocupa. És de remarcar que els dos diccionaris valencians que hem aludit han copiat gairebé totalment el mallorquí, i que, per tant, totes les errades que surten en aquest, que no són poques, les reprodueixen els altres dos; nosaltres creiem que moltes de les definicions i interpretacions del diccionari mallorquí tampoc no són originals del seu autor,

el qual les devia copiar d'algun altre diccionari, possiblement castellà, el qual ens és desconegut; amb tot, donada l'extensió i popularitat de l'instrument que ens ocupa i del terme cornamusa usat per a distingir-lo, se'ns fa un xic estrany que els tres autors haguessin caigut en el mateix erro, si en realitat no existís un instrument, més o menys semblant al que descriuen, que hagués estat anomenat així.

(*Acabarà*) JOAN AMADES

Pep Ventura

La personalitat artística d'en Pep Ventura ofereix dos aspectes de gran relleu: el de creador i el d'executant. Aquest darrer aspecte fou el que durant la seva vida li donà notorietat i fama, el que el féu triomfar davant les multituds, el que gravà el seu nom en el temple de la glòria. La bellesa de les execucions d'en Ventura, l'emoció del seu cant ara apassionat, ara tendre, s'imposava amb la força comunicativa del seu gran temperament d'artista, i en Pep Ventura fou principalment, mentre visqué, En Pep *de la tenora.*

No és pas que les seves creacions musicals restessin ignorades; tothom coneixia les sardanes d'en Pep Ventura, tothom tarallejava les fresques melodies del seu chor descriptiu "Arri, Moreu", i la bona gent senzilla de les terres empordaneses s'extasiava sentint-li refilar les seves creacions amb la tenora. Però els músics saberuts d'aleshores, els aficionats amb pretensions, els crítics lliga-mosques feien retret a en Pep Ventura compositor de la seva manca de coneixements tècnics, com també en feien retret a en Clavé, amb tot i estar aquest molt per damunt d'en Ventura en aquest aspecte; i cal confesar que, sota el punt de vista exclusivament de tècnica de l'ofici, tenien tota la raó, especialment amb referència a en Pep Ventura, el qual àdhuc hom pot sospitar si estava mancat del sentiment de l'harmonia en observar la deficientíssima manera com embolcalla les seves concepcions melòdiques.

Mort en Ventura, han passat els anys, i avui tota la seva glòria de meravellós executant, d'incomparable sonador de la tenora resta arreconada en uns quants llibres, en uns quants periòdics d'aquell temps, i, potser encara, en la memòria d'alguna persona de molta edat que tingué la sort de sentir-lo en la joventut, o en la infància. Això vol dir que d'aquí cinquanta anys la fama d'en Pep Ventura executant restarà reclosa en un breu article de diccionari enciclopèdic, si no fos el miracle de la seva obra de compositor, d'aquella obra, precisament, que feia riure per sota el nas els músics saberuts, els aficionats amb pretensions i els crítics lliga-mosques del seu temps, d'aquella obra en la qual, junt amb la d'en Clavé, hi ha més música, i, sobretot, més música nostra que en tota la producció aplegada de la generació contemporània d'en Pep Ventura i àdhuc de la següent.

Perquè sembla realment cosa de miracle el fet d'un senzill musiquet de cobla, ignorant gairebé per complet la tècnica de la composició, el qual, per pura intuïció, troba l'estructuració perfecta d'aquesta cosa tan nostra, d'aquesta cosa que és la sardana, de la qual podem dir que conté l'esperit de Catalunya, tot l'esperit de Catalunya concentrat i encara sublimat; i aquell musiquet no s'ancontenta de trobar l'estructuració de la sardana, sinó que, oi més, en deixa els models definitius en un "Toc d'oració" i en un "Per tu ploro".

I encara és més miraculós l'altre fet d'aquest mateix musiquet, el qual submergit com estava en l'ambient italianitzat fins a saturació que regnava en totes

les esferes musicals del seu temps, de la més alta a la més baixa, endevina tota la bellesa de la cançó popular, pressent la seva perennitat per damunt de les modes i els gustos, pren consciència de la seva força de renovació i no dubta a cercar-hi la seva inspiració, a empeltar-ne el seu estre musical per a retornar-la al poble transfigurada pel ritme de la dansa que, jorns a venir, s'estendrà com una immensa anella per tota la terra catalana, que hi veurà el símbol del caràcter propi i de l'esperit que el vivifica.

Jo he tingut en les meves mans els manuscrits d'en Pep Ventura; jo he estudiat les atapeïdes pàgines de solfa minúscula, en les quals el músic anava anotant les idees melòdiques a mesura que li acudien, barrejades amb melodies populars que deuria recullir de viva veu; jo he pogut anar seguint el treball de transformació rítmica, d'adaptació, podríem dir, de les melodies populars per tal de convertir-les en temes de sardana, i he pogut admirar el respecte, l'habilitat i el pregon sentiment musical amb què aquesta tasca era realitzada; i això ha fet créixer el meu respecte i el meu amor per aquell pobre musiquet, per aquell home humil, al qual, junt amb en Clavé, devem el desvetllament de la nostra consciència musical de catalans.

FRANCESC PUJOL

Treball radiat pel setmanari "Activitats", el 22 de juny de 1932.

A la memòria del pianista Vidiella

La junta organitzadora de l'homenatge pòstum que a l'enyorat mestre Vidiella fou dedicat dos anys després de la seva mort, amb la inauguració del seu bust a l'escala d'honor del Palau de la Música Catalana, prengué l'acord de completar el just homenatge amb la collocació d'una làpida commemorativa en la façana de la casa on va morir l'eminent pianista català. L'acte de descobrir l'esmentada làpida tingué efecte el dilluns, 27 de juny, a les cinc de la tarda. A la casa del Passatge Permanyer, cantonada Clarís, habitada encara per la vídua del mestre i residència, també, de l'Escola Vidiella, varen acudir-hi una multitud d'antics deixebles del mestre i un estol nombrós de novells pianistes que han fet o fan encara els estudis en l'expressada Escola. Això demostrava com és viu encara el record del Mestre i la fructífera llavor que les seves ensenyances deixaren entre nosaltres. La sala d'estudi estava atapeïda de flors i sobre el piano de cua els rams feien un munt considerable. Entorn de la vídua Na Carolina Punsà de Vidiella, l'emoció i agraïment de la qual es transparentava prou en el seu rostre esblaimat, s'agruparen les seves més cares amistats, gairebé tots deixebles un dia del mestre Vidiella. Recordem entre les persones allí reunides les senyores Antònia Bartomeu, Tissy Bartomeu de Carreras, Natàlia Granados de Carreras, Carlota Campins d'Elias, Concepció Rocha, Badia d'Agustí, Punsà vídua de Batlle, Derch de Pascó, Marimón de Jordà, Folch de Tapis, Folch de Riera, Gatell de Baldrich, Thió de Gibert, Gaspar de Sunyer, Durà, Serra, Pascó vídua de Lalande, vídua de Ribalta, i encara les senyoretes Montserrat Matheu, Carme Montoriol, Lluïsa Simon, Ivonne Rettmeyer, Dolors Roig, i alguna antiga deixebla més que ens dol no recordar. No cal dir que hi havia tot el professorat de l'Escola Vidiella: senyoretes Carlota Giró, Josepa i Maria Aguadé, senyora Quintilla de López, mestres J. Cumellas i Ribó i Joan Salvat. Fou ben agraïda l'assistència a l'acte de gran intimitat que se celebrava, de l'alcalde Dr. Aguadé i del diputat senyor Lluís Pujol i Font, en representació de la Generalitat. Aquests es veieren acompanyats de nombrosos admiradors i deixebles del mestre, la memòria del qual s'homenatjava. Enre ells recordem els senyors Francesc Matheu, Apelles Mestres, Joaquim Renart, Patrici Pascó, Josep Bartomeu, Carles Folch, Joan B. Alà, Josep Roig, Alexandre Vilalta, Pau Riera, Rafael Solanic (autor de la làpida commemorativa), Antoni Fors, d'Arenys de Mar, Enric Torrabadella, Ramon Sunyer, Ribé, etc.

Després de l'ofrena de la làpida que féu el senyor Alà, en representació de la comissió organitzadora de l'homenatge, parlaren amb accents vibrants de patriotisme i molt escaients en recordar les ensenyances del mestre Vidiella, els senyors Pujol i Font i doctor Aguadé. En nom de la família va donar les gràcies el senyor Patrici Pascó, essent acollides les seves paraules, així com els parlaments anteriors, amb nodrits aplaudiments.

La làpida, obra, com ja hem dit, de l'escultor senyor Solanic, és de forma severa, però elegant i de gran finesa artística. Sota el bust del mestre, en relleu, es llegeix la següent inscripció:

A IV D'OCTUBRE DE MCMXV
MORÍ EN AQUESTA CASA
ON HAVIA VISCUT XXXIII ANYS
EL MERAVELLÓS I SINGULAR
PIANISTA
CARLES G. VIDIELLA
QUE AMB EL SEU ART
PURÍSSIM ENNOBLÍ EL
SENTIT MUSICAL DE LA
NOSTRA TERRA
IN MEMORIAM MCMXXXI

Amb motiu de l'important acte que hem ressenyat foren endreçades a la senyora vidua de Vidiella lletres molt afectuoses, entre les quals recordem la de la pianista Concepció Darner, la del mestre Vicents M.ª de Gibert, i una expressiva comunicació de l'ORFEÓ CATALÀ.

Visita dels orfeons de la Plana de Vich a la ciutat de Barcelona

El "Casal de la Plana de Vich" de la ciutat de Barcelona volgué solemnitzar el segon aniversari de la seva fundació amb la vinguda dels orfeons de la comarca vigatana a la nostra ciutat. Certament, aquesta commemoració no podia ésser més escaient.

La festa tingué lloc el diumenge, dia 26 de juny. L'arribada dels orfeons de la Plana a la ciutat comtal tingué efecte a dos quarts de deu del matí. Acudiren a l'estació del Nord per tal de donar la benvinguda als hostes vigatans, els orfeons CATALÀ, de Sans, Llevant, Gracienc, Schola Orpheònica, Schola Cantorum, Atlàntida i Montserrat, tots amb llurs senyeres i nodrida representació, la junta del Casal de la Plana de Vich i nombrosa colònia vigatana.

El tren especial, que va arribar puntualment, conduïa els següents orfeons, que foren ovacionats: Orfeó Muntanyenc, de Sant Quirze de Besora; Orfeó Bellmunt, de Sant Pere de Torelló; Orfeó Cirvianum, de Torelló; Orfeó Vigatà del Conservatori i Orfeó Vigatà. Tots anaven acompanyats de llurs mestres i senyeres.

Els nou vinguts i la gentada que els esperava es dirigiren tots en comitiva al Casal Vigatà, passant pels carrers de Vilanova, Trafalgar, Ortigosa, Via Laietana, Magdalenes i Mont-Sió. Arribats que foren a l'esmentat local, se'ls obsequià amb una petita recepció, en la qual es pronunciaren sentits parlaments, i després amb un refresc.

Els orfeons vigatans acompanyats de la Directiva del Casal, amb el seu president Sr. Vila d'Abadal, es dirigiren al Palau de la Generalitat, on foren rebuts pel President, Sr. Francesc Macià, qui fou festejat amb vives mostres d'afecte. L'esmentat Sr. Vila saludà amb gran efusió, en nom de tots els assistents, el Sr. Macià, al qual expressà com els emocionava la rebuda que aquest els feia, i féu un elogi complet de la catalanesca Plana de Vich. Fou molt aplaudit. El Sr. Macià contestà al Sr. Vila amb el magnífic discurs, ple d'elogis pels nostres orfeons, que amb molt de gust transcrivim íntegre a continuació:

"Amics cantaires de la Plana:

Agraeixo moltíssim la vostra visita i aquest obsequi que m'haveu fet dels vostres cants, i cregueu que és amb una emoció profunda que us adreço la paraula.

Catalunya és un poble fiilharmònic. Un poble que estima el cant. I això és perquè el nostre poble té unes aptituds musicals especials? És indubtable que sí. Però permeteu-me, amics, a mi que m'he passat la vida buscant els batecs autèntics del cor veritable de Catalunya, i mirant d'interpretar-los, que us digui que la magnífica florida dels orfeons a la nostra terra té, a més a més de la causa artística, una altra causa que tots vosaltres comprendreu tot seguit.

Fixeu-vos que la major part de les bellíssimes cançons catalanes que canten els nostres orfeons, o bé són cançons populars que daten de quan Catalunya tenia en el món una fesomia pròpia, o bé són de compositors moderns, de catalans d'avui, que senten ja en el cor la joia, l'exaltació que ens dóna a tots plegats el pressentiment de la nostra alliberança. Ben poques cançons catalanes podreu mostrar-me de la nostra

època de decadència, ben poques cançons catalanes s'han escrit a Catalunya des de l'enfonsada de la nostra nacionalitat fins al período del nostre Renaixement.

I és que el cant, que és l'expressió enlairada de l'amor, necessita, amics meus, el cel i l'aire de la llibertat. L'home, els pobles, només poden fer obra de bellesa enfondint en la saba de la seva personalitat autèntica. Només enfondint dintre nostre arribem a trobar aquell accent humà, conmovedor per a tots els homes, aquell accent humà que de seguida esdevé universal.

Les nostres cançons, filles d'èpoques de llibertat, o d'època que pressent la llibertat, són considerades com de les millors que hi hagi al món. Ja veieu, doncs, que únicament essent ben profundament catalans podem realment expressar-nos i ésser compresos per tota la humanitat.

Tot va caure, a Catalunya. No va quedar en peu cap institució nostra. Però el poble, no ens el pogueren prendre, no ens el pogueren desfigurar. El poble de Catalunya, el pagès, el mariner, l'obrer, el menestral, restà fidel a la terra i servà gelosament l'idioma, que era la nostra ànima, i la cançó popular, que n'era la seva expressió artística. És per això que, tot just iniciat el nostre Renaixement, Clavé, home de poble, gran català, pare de tots els orfeons d'avui, recolzà la seva obra en el cant popular, i amb ell desvetllà la consciència del nostre poble. Ell i Mossèn Cinto, fill illustre de la vostra Plana, que ressuscità l'idioma, són els pares de la Catalunya moderna.

Fou cantant, doncs, que el poble va retrobar-se. Fou cantant que Catalunya tornà a sentir la seva pròpia veu i prengué novament contacte amb la seva ànima que havia estat colgada, però no morta, durant dos segles. La varietat, la bellesa, la força, la personalitat de les seves cançons foren el mirall on la Catalunya moderna veié amb joia la seva fesomia autèntica, i, des d'aleshores, catalans, Catalunya ha cantat cada vegada amb més delit perquè li ha semblat, i no s'ha equivocat pas, que com més cantava més es comprenia, i després de tant de temps de sentir altres veus no sabia cansar-se de sentir-se, a la fi!, a si mateixa.

És per això, al meu entendre, amics meus, que els orfeons han florit tant a la nostra terra.

Cada contrada catalana té les seves cançons. Tenim cançons de muntanya, cançons de la Plana, cançons de la mar, cançons de camí, cançons de treball, cançons de festa, cançons d'amor, cançons de pau i cançons de guerra. Cada una té el seu matís, però en totes elles batega l'ànima múltiple de modalitats, però única, de Catalunya.

Avui, també, catalans, tenim diversos matisos d'idealitat, hi ha diversos matisos de pensament entre nosaltres. Però jo us demano, catalans, en aquest moment solemne de la nostra història, que, per damunt de tots aquests matisos, vibri i ens agermani el nostre immens amor a Catalunya, el nostre suprem interès comú i que, sense deixar cap de nosaltres la modalitat que li és pròpia, perquè això encara enriqueix el cant, ningú no desentoni tant que privi que pel cel de Catalunya pugui sentir-se ben aviat l'himne gloriós i únic de la nostra llibertat."

Aquest discurs fou acollit amb una grossa ovació. Finit aquest acte els nostres visitants s'adreçaren al Palau de la Música Catalana, per tal d'assajar, sota la direcció del mestre Millet, les obres que conjuntament havien d'interpretar en el concert de la tarda. La fusió entre els cinc orfeons s'assolí tot seguit. Finit l'assaig els cantaires es dirigiren a dinar als respectius hotels.

A la tarda, encara abans del concert, es féu un petit assaig dels orfeons amb la Cobla Barcelona Albert Martí, que no ho havia pogut fer al migdia.

Finalment tingué lloc el concert tan esperat. En la primera part els orfeons cantaren separadament dues composicions cadascú, amb aquest ordre: *Llops de mar* (barcarola), Reig, i *Jurament d'amor* (sardana), Múrria, per l'Orfeó Cirvianum, de Torelló, dirigit per Mn. Lluís Brugaroles; *Sant Josep i Sant Joan*, Pérez Moya, i *Vora el bressol* (sardana), Casadevall, per l'Orfeó Muntanyenc, de Sant Quirze, dirigit per Ramon Espadaler; *Esclat de joia*, Claveria, i *L'aplec de tardor* (sardana), Morató, per l'Orfeó Vigatà del Conservatori, dirigit per Segimon Claveria; *El presseguer florit* i *La masia catalana*, Baró, per l'Orfeó Bellmunt, de Sant Pere de Torelló, dirigit per Joan Vaqué; *O quam gloriosum est regnum* (motet), Victòria, i *Un miracle de Sant Ramon*, Kurt Schindler, per l'Orfeó Vigatà, dirigit per Mn. Miquel Rovira.

Tots els orfeons s'esforçaren i reeixiren a complir amb dignitat llur comesa; és aquest el millor elogi que els podem fer. Volem, però, fer una especial menció dels dos orfeons vigatans, en particular del de Mn. Rovira, el qual pel major nombre d'anys de vida que compta i per tant pel seu treball més intens, així com també pel nombre respectable de cantaires de què està format, és el qui ens donà una impressió de major solidesa. Les veus dels homes, sobretot, són notables i molt pastoses. Tothom, però, canta amb seguretat. *Un miracle de Sant Ramon* de Schindler, tot ell ple de trencacolls, fou cantat amb una bella superació que enardí l'auditori.

En la segona part la nostra notabilíssima cantatriu Sra. Concepció Badia d'Agustí, ben acompanyada al piano per Josep Caminals, cantà composicions de Morera, Toldrà, Llongueres, Vives, Pahissa, Marquès, Samper, Millet i Pujol. La gràcia de la Sra. Badia en interpretar les nostres cançons captivà l'auditori, el qual l'obligà a bisar-ne algunes.

A la tercera i última part el conjunt dels cinc orfeons, amb la preada col·laboració de la Cobla Barcelona-Albert Martí en algunes obres, fou dirigit pel mestre Millet. L'autoritat del pare dels orfeons de Catalunya subjugà els cantaires i aquests obeïren com un sol home. Així, el conjunt fou del tot satisfactori. Heu's ací el programa interpretat, del qual s'hagueren de bisar algunes obres: *El cant de la Senyera*, Millet; *Sota de l'om*, Morera; *Muntanyes regalades*, Sancho Marraco; *La sardana de les monges*, Morera; *Muntanyes del Canigó*, *Les nines de Cerdanya* i *Els Contrabandistes*, Pujol; *La Balenguera*, Vives; *Marinada* (sardana), Pérez Moya; *Sant Jordi triomfant*, Pujol. Les ovacions, entusiastes a més no poder.

Abans de començar la part que acabem de ressenyar es lliurà al Casal de la Plana de Vich una bandera apadrinada pel Dr. Ramon Sant Ricard i la Srta. Maria d'Abadal. El primer llegí un parlament d'ofrena, el qual fou contestat pel Sr. Vila d'Abadal. Foren ovacionats.

Assistiren al festival que comentem el President de la Generalitat, que fou molt atès i festejat, i Srs. Anguera de Sojo, Albert Bastardes i Serra Moret entre altres. El públic no fou tan nombrós com el bell esforç portat a cap pels vigatans exigia.

Els orfeons esmentats tornaren a la seva comarca en tren especial, un cop finit el concert. A ells, i als organitzadors, la nostra més fervent enhorabona.

Germanor dels orfeons de Catalunya

CONSELL PERMANENT

La primera i la més viva de les obres de cultura que a Catalunya ha realitzat directament el poble, és l'obra dels nostres orfeons, que és ja avui dia una obra de llarga i gloriosa tradició. Els orfeons no solament han de procurar acomplir en tot moment llur elevada missió cultural i artística, sinó que han de procurar també contribuir a ennoblir i dignificar les nostres festes populars amb la significació espiritual de llurs cants i amb l'exemple altíssim d'una fusió completa i perfecta de les veus i dels cors de tots els catalans amb ells, en una ideal harmonia de sentiments i d'aspiracions.

El Consell Permanent de la Germanor dels Orfeons de Catalunya, creient interpretar el pensament i l'anhel vivíssim de totes les entitats que integren aquesta Germanor, i convençut de què els *Aplecs Comarcals* constitueixen un poderós estímul per als cantaires així com també per als mestres, perquè el posar de relleu davant del poble l'obra dels nostres orfeons és sempre un poderós motiu de joia i de vida pels mateixos, continuant la celebració d'aquests aplecs que amb tant d'èxit s'han realitzat ja a Manresa (1918), a Vich (1921), a Figueres (1922), a Reus (1923) i a Manresa (1931), ha acordat obrir enguany un nou concurs entre tots els orfeons de la Germanor, d'acord amb les següents

BASES

1.ª Serà adjudicada la quantitat de 5.000 pessetes a l'agrupament d'orfeons d'una de les comarques o encontrades de la nostra terra que organitzi el més important "Aplec" en una diada assenyalada, realitzant així un molt bell i molt exemplar acte de cultura artística que serveixi d'impuls al desenrotllament ascendent dels nostres chors mixtes populars i sigui ensems un nou senyal poderós de la nostra coincidència d'ideals i una ferma i palesa demostració de com és viva i és forta la nostra benaurada Germanor.

2.ª A l'aplec han de concórrer, imprescindiblement, orfeons de diverses poblacions d'una mateixa comarca o encontrada.

3.ª Com és natural, l'aplec haurà de celebrar-se en dia de festa, i els actes més indispensables que caldrà realitzar en ell seran:

Al matí: Cantar qualques composicions tots els orfeons reunits, en la plaça pública que es determini i que pot ésser, amb preferència, si és prou gran, la plaça de la Casa Consistorial.

A la tarda: Un concert popular en un teatre o lloc tancat, en el qual cadascun dels orfeons assistents a l'aplec haurà de cantar algunes obres del seu repertori, i tots junts després, per acabar, les composicions que bonament puguin. La recaptació que s'obtingui amb aquest concert s'aplicarà íntegra a satisfer les despeses de l'aplec. Demés d'aquests actes, podran celebrar-se tots aquells que els organitzadors de l'aplec creguin convenients, prèvia aprovació del Consell Permanent de la Germanor dels Orfeons de Catalunya.

4.ª Per al millor èxit i bona administració de l'aplec, l'entitat que en prengui la iniciativa constituirà una Comissió de la qual formin part un representant de cadascun dels orfeons concurrents a l'aplec i totes aquelles personalitats que per llurs mèrits, representació o per l'ajut material que vulguin aportar-hi, en siguin considerades mereixedores. Aquesta Comissió estudiarà i determinarà, amb tota equitat, les càrregues a suportar per cadascuna de les entitats concurrents a l'aplec si les despeses que per ell s'ocasionin no fossin cobertes a bastament per la quantitat que es determina en el present concurs, per la recaptació del concert, per les subvencions que es gestionin i s'obtinguin i per l'auxili individual que els mateixos orfeonistes de cada entitat puguin aportar-hi. Si com a resultat de la liquidació d'ingressos i despeses de l'aplec hi hagués quantitat sobrant, el Consell Permanent d'acord amb les entitats concurrents, determinarà quin destí haurà de donar-s'hi.

5.ª En inscriure's al present Concurs, és necessari determinar ben concretament data, localitat i lloc on l'aplec s'haurà de celebrar, orfeons que hi pendrien part; nombre de cantaires que els composin, amb especificació per seccions (nois, dones, homes); obres que cantarien conjuntament els orfeons i, a ésser possible, obres que cantaria per separat cadascun d'ells.

6.ª L'aplec haurà de celebrar-se en una data compresa dins el mes de novembre de l'any corrent.

7.ª La inscripció al present Concurs caldrà fer-la a nom de l'entitat o entitats que portin la iniciativa de l'aplec i s'haurà d'endreçar, per escrit, a nom del senyor President del Consell Permanent de la Germanor dels Orfeons de Catalunya, a l'ORFEÓ CATALÀ, Alt de Sant Pere, 13, Barcelona, fins per tot el dia 15 de setembre propvinent.

Per l'adjudicació de la quantitat objecte del present Concurs, es tindrà en compte, principalment, el nombre i l'antiguitat de les entitats concurrents a l'aplec, el nombre de cantaires que les integren i les garanties d'èxit, d'oportunitat i de bona organització que es puguin oferir.

Barcelona, 30 de juny de 1932.

Pel Consell Permanent de la Germanor dels Orfeons de Catalunya: El President, *Lluís Millet;* el Secretari, *Joan Llongueres.*

Moviment musical

SUISSA

GINEBRA. — L'orquestra Filharmònica de Berlín, sota la direcció de Wilhelm Fürtwangler, ha executat al Victòria-Hall, el 17 de maig, la *Simfonia* en *sol major*, núm. 88, de Haydn; *Preludi i Mort d'Isolda*, de *Tristany*, de Wagner, i la *Simfonia* en *la*, de Beethoven. Hom hauria desitjat un programa menys conegut, amb l'atractiu d'una obra, almenys, moderna. En efecte, un director de l'envergadura de Wilhelm Fürtwangler és una mena d'ambaixador i semblava, així, tot indicat per a donar a conèixer a l'estranger quelcom de la jove escola alemanya.

De totes maneres, l'Orquestra Filharmònica és un conjunt tan disciplinat, tan escrupolós, tan precís; el seu quartet posseeix una tal cohesió, una tal fluidesa; el conjunt sonor és tan bell, les graduacions tan ben conduïdes i els matisos tan finament observats, que hom no pot menys que admirar aquesta magnífica massa instrumental.

Les interpretacions, en canvi, no han merescut pas els mateixos elogis; la grandiloqüència i certs efectes gastats, ocupen algunes vegades el lloc de la passió i de la sinceritat.

L'èxit assolit fou, no obstant, grandiós i davant les aclamacions entusiastes del públic, M. Fürtwangler va donar fora de programa el preludi dels *Mestres Cantaires*.

VEVEY. — L'Associació de músics suïssos ha escollit aquesta localitat, que ha dispensat sempre als músics el millor acolliment, com a punt de reunió. Enguany hi ha donat dos concerts per a fer conèixer obres novelles triades pel Comitè.

Entre altres produccions, han figurat en el programa: un quartet de corda, de M. Jean Binet; dues melodies, de M. François Demierre; un *Tema variat*, de Luc Balmer; dues peces per a piano, de M. Conrad Beck; una sonata per a violoncel i piano, de M. Roger Vuataz.

Per a honorar la memòria de Walter Couvoisier i de Fritz Bach, traspassats darrerament, varen afegir-se al programa, dues melodies del primer i el Quintet en *la menor* del segon.

El quartet de Ribeaupierre i Mme. Chèridjian-Charrey, pianista; les senyores Durigo i Bard, cantatrius; els senyors W. Frey, Frank Martin, pianistes; Hindermann i Mottin, violoncel·listes; Hoogstoël, clarinetista; Bodet, trompeta, i Helaerts, fagot, foren els intèrprets de les obres expressades.

ZÜRICH. — Per a inaugurar la reunió anual de l'"Allgemeiner deutscher musik verein" s'ha executat a Zürich l'oratori de Paul Hindemith *Das Unaufhörliche*.

Aquesta obra fou dirigida per M. Volkmar Andreae, director dels Concerts de

la Tonhalle, amb el concurs del "Gemischter Chor" i dels solistes Mme. Wirz Wyss, Mlle. A. Rapold, H. Schey i F. Loeffel. Una obra dramàtica de M. Othmar Schoeck, *Penthésilée*, ha estat representada al teatre. En el programa eren inclosos encara, entre altres, cinc *Lieder* de H. F. Apostel, un jove austríac d'innegable talent.

En fi, la direcció de *Radio-Genève* ha obert un concurs per a la composició d'una obra musical radiofònica. Les obres d'autors suïssos que el jurat designi seran executades totes elles per l'orquestra de la *Radio Suisse Romande* (estudi de Ginebra). A més, les tres millors partitures obtindran un premi.

BERTHE VAUCHER

CAMAGÜEY (Cuba)

Entre els catalans que radiquen ací, a Camagüey, n'hi ha un de fusta d'artista, i com a tal és reconegut, dintre i fora de la nostra terra. És el llorejat mestre en Fèlix Ràfols.

En el camp del foment cultural d'aquesta ciutat i de la societat selecta, té una executòria plena de lloances per part dels que es dediquen a la vida musical, d'aplaudiments per part de tothom, fins dels més desconeixedors de la tècnica pianística.

Periòdicament ofereix concerts, en l'Auditòrium del seu Conservatori, sobre els clàssics, quedant sempre ple de gom a gom.

La seva fructífera tasca obtingué un sorollós èxit, el dia 28 del passat març, amb motiu del concert-resum, que va donar en el Teatre Principal d'aquesta ciutat, el qual va quedar materialment assaltat pel més selecte i distingit de la societat camagüeiana. Allò fou una palesa demostració del molt que sap i pot el nostre mestre Ràfols, ja que les seves joves alumnes interpretaren els grans clàssics, amb un sentiment i una inspiració dignes del geni interpretat, amb la qual cosa fascinaren fins el més profà. Tocant estava a la fi la seva obra magistral, quan, com a epíleg, ens va presentar una visió montserratina, plena d'emotivitat i de sabors patris (1). Mentre els nostres ulls contemplaven aquella visió de la nostra muntanya, i la nostra pensa estava allunyant-se de l'illa cubana, els cants originals del mestre, i que s'estrenaven aquella nit, feren que l'auditori tot quedés suspens i reconcentrés la seva atenció en la nota fascinadora, en què l'art dels nostres cants, unes vegades plens de sabors gregorianes, i altres d'alegres notes de la sardana nostra, arrossegava tots els oients, fent que en finalitzar, els coronés un frenètic aplaudiment, en demanda del bis, amb la qual cosa, ensems que s'aplaudia l'obra del mestre Ràfols, es tributava un homenatge d'admiració vers el nostre art, per una multitud quasi en la seva totalitat estranya a la nostra parla i a la nostra bandera.

Convençut que aquesta ressenya no ha d'ésser indiferent als lectors de la REVISTA MUSICAL CATALANA, per això avui em plau dirigir-me a vosaltres, per tal que sapigueu que, lluny de la nostra terra, també podem respirar aires de "virolai", podem sentir emocions d'ORFEÓ CATALÀ, també podem aplaudir i veure aplaudir el nostre art, per obra i gràcia del paisà llorejat, el mestre en Fèlix Ràfols.

(1) L'obra vocal del mestre Ràfols, a la qual es refereix el nostre amable corresponsal, està dividida en quatre parts, i cada una d'elles correspon al títol respectiu que traduïm: *Matinal, Nit fredolenca, Pensament, L'oració d'un Monjo.* — (N. de la R.)

Creient fer justícia al que justícia mereix, demano que ajunteu el vostre aplaudiment al que jo dedico, des d'aquestes terres cubanes, al nostre músic Ràfols.

ALBERT BOIX, escolapi.

BARCELONA

PALAU DE LA MÚSICA CATALANA: ASSOCIACIÓ DE CULTURA MUSICAL. *Orquestra Clàssica de Barcelona. Ania Dorfmann.* — La tretzena sessió del present curs fou tant interessant com les anteriors. Aplaudirem una interessant pianista russa: Ania Dorfmann. La dita artista executà els *Concerts* en *do major*, op. 15, de Beethoven (no és pas un dels concerts més interessants del mestre de Bonn) i en *sol menor*, op. 22, de Saint Saëns. Ania Dorfmann polsa el piano amb exquisida cura. Posseeix una tècnica intel·ligentment treballada i tothora clara, per tant, sempre segura. I diu amb correció. Ania Dorfmann és, en fi, una pianista que no vol pas ésser *genial*. Però hom l'escolta amb més interès, hom frueix més sentint-la... que escoltant més d'un artista *soi-disant* genial... però desagradós d'oir!

L'Orquestra clàssica de Barcelona, sota la direcció del seu mestre Josep Sabater, acompanyà de manera perfecta els dos *Concerts* ja esmentats i executà, a més (primera part del programa), la simfonia n.º 9, en *do menor*, de Haydn. — X.

ASSOCIACIÓ OBRERA DE CONCERTS. *Quartet Ibèric i Ferran Ardèvol.* — L'Associació Obrera de Concerts clausurà el present curs amb l'audició del *Quartet* op. 18, n.º 6, de Beethoven, del *Quartet* en *sol*, de Debussy, i del *Quintet* amb piano, de Schumann. El Quartet Ibèric (Ferran Guérin, Josep Doncel, Gracià Tarragó i Ferran Pérez Prió) executà amb traça els quartets ja esmentats. El primer dels dits Quartets eixí ben ritmat i el segon ben *sonat*. I ja és sabut que, tractant-se de Debussy, la qualitat del so és sempre un element gairebé essencial.

El pianista Ferran Ardèvol col·laborà encertadament a l'execució del sempre bellíssim i ben personal *Quintet* de Schumann. I les pàgines romàntiques del gran músic sortiren, doncs, plenes de vida. — X.

ORQUESTRA D'ESTUDIS SIMFÒNICS. — Novament aquesta agrupació orquestral, en la qual col·laboren distingits filharmònics barcelonins que esplaien llurs aficions musicals en la modesta tasca de conjunt, ha donat al Palau l'acostumat concert de fi de curs exposant el treball realitzat durant el transcurs de l'any. Podem dir que els nostres aficionats desplegaven llurs aptituds amb una disciplina exemplar que es manifestava en la fusió sonora de l'orquestra talment com si es tractés d'un conjunt de professionals. Així el mestre Eduard Toldrà, amb la seva batuta enèrgica i alerta, pogué animar amb força expressió i vivacitat el conjunt de què parlem.

Heus ací el programa que davant del selecte auditori congregat al Palau de la Música Catalana, va desgranar la susdita Orquestra, el dia 17 de juny: *Suite caracteristique*, de Glazunow; *Fantaisie sur deux airs populaires angevins*, de Lekeu; *Psyche et Eros*, de Cèsar Franck; *Le Roi d'Ys*, obertura de Lalo; *Escenes mallorquines*, d'A. Gelabert; *Sàrka*, del cicle simfònic: *Mà Vlast*, de Smetana.

Descartades les produccions de Franck i de Smetana, prou estimades en audi-

cions anteriors, les que oferiren un major interès foren la de Lekeu (un fort temperament malaguanyat que prometia obres de gran envergadura i d'absoluta originalitat), i la del músic mallorquí A. Gelabert. Els fragments de la *suite* d'aquest darrer autor es donaren aci per primera vegada, encara que la cançó de bressol *Vou, veri vou,* la coneixem ja, en la versió choral del mateix compositor, per haver-la cantada en diverses ocasions l'ORFEÓ CATALÀ. Els dos números restants: *Llegenda* i *Festa,* són dues pàgines ben ensopegades i escrites amb molt de tacte, que deixen una impressió plascèvola, evocadora dels dolços paisatges de Mallorca. El mestre Gelabert, allí present, rebé l'homenatge de tot l'auditori.

No hem de repetir que totes les obres del programa foren extraordinàriament aplaudides, i en els intermedis de descans, els executants, amb el mestre Toldrà al cap, reberen un sens fi d'enhorabones — S.

ESCOLA VIDIELLA. — El Concert de Piano de clausura de curs de l'Escola Vidiella, celebrat el dia 20 de juny proppassat, a la nit, tingué a la vegada caràcter de festa d'art i de pietosa recordança del gran mestre.

El bust de Vidiella presidia, a l'hemicicle del Palau, i les deixebles, en sortir, anaven dipositant al peu del sòcol rams de flors; la música que després executaren, per la cura tècnica i per l'excellent interpretació, era encara un millor ramell d'homenatge.

Cal esmentar l'interès sostingut del programa, el qual, a més, contenia obres que hom no sent mai al concert, com les *Variacions sobre el trio "Dansant i jugant" de Süssmayer,* de Beethoven, i el *Rondó de la Sonata op. 25, núm. 3,* de Clementi, el centenari de la mort del qual s'escau enguany. I es tigué la delicada pensada d'incloure-hi la *Romança,* de Vidiella, i la *Serenada de "Don Joan",* de Mozart, que el mestre tocava amb predilecció, fent d'aquesta miniatura una pura meravella.

Va començar la sessió amb peces elementals, tocades pel nen Bofill i les nenes Forcada, Lòpez, Casanovas i Fuset. Aquests petits executants — una de les nenes no devia tenir més de cinc o sis anys, — encisaren l'auditori per la seguretat i la bona dicció que demostraren posseir.

Seguiren després les deixebles més avançades, en diversos graus: Senyoretes Galup (Scarlatti), Rabassa (Bach, Krebs), Ll. Riera (Clementi, *Rondó* esmentat), Compta (Beethoven, *Variacions* esmentades), Rocha (Weber, *Rondó*), Elias (Cui), de Encio (Chopin, Estudi en *la bemoll*), Heras (Schumann, números del *Carnaval de Viena*), Pinós (Grieg, Tschaikowsky), G. Riera (Arensky), Brunet (Debussy), Salvat (Blancafort, Vidiella), Quintilla (Mozart; Albéniz, *Evocación*).

Aquest estol de deixebles de la senyoreta Carlota Giró va donar proves d'haver tret bon profit del seu guiatge expertíssim, sempre fidel a la tradició del mestre, i meresqué l'aplaudiment entusiàstic de la concurrència. Alguna de les executants va revelar un temperament personal ben interessant, que fa preveure en bell esdevenidor. Tractant-se de pianistes en formació, unides per un mateix amor a la música i un mateix afany de perfeccionament, adrecem a totes elles en general la nostra sincera felicitació, reservant-nos *in petto* alguns noms, amb l'esperança de poder-los estampar algun dia, quan els nostres auguris devinguin una bella realitat.

Durant l'intermedi, el nostre benvolgut company mestre Joan Salvat va pronunciar unes sentides paraules, recordant el seu mestre, i el seu esperit continuat a

l'Escola que porta el seu nom; convidà, a més, a l'acte proper del descobriment d'una làpida a la façana del xalet on visqué i morí; i dirigí, en fi, una salutació de benvinguda a la molt distingida pianista, allí present, Na Concepció Rocha, qui fou deixebla de la senyora Giró, després d'haver-ho estat del mateix mestre, la qual ha enaltit en terres filipines el nom gloriós de Vidiella. — G.

Festival benèfic. — Aquest festival, organitzat per la Institució Mutual Antituberculosa, va celebrar-se al Palau el dia 9 de juny, davant d'un públic no pas gaire nombrós. Podem dir, això sí, que els artistes als quals havia estat encomanada l'execució del programa assoliren tots un acolliment falaguer.

A la primera part, la Banda Municipal, dirigida pel mestre Lamote de Grignon, ens oferí magnífiques interpretacions del preludi dels *Mestres Cantaires* i del bell poema de Manuel de Falla *Nits als jardins d'Espanya;* la part important de piano, sota els dits destres i agilíssims d'Alexandre Vilalta.

La segona part del festival fou la més variada. Després de les boniques cançons que va interpretar, amb bon gust, el quartet vocal "Orpheus" i del quartet (*De la meva vida*), de Smetana, executat pels notables concertistes que constitueixen el Quartet Layetà, seguiren uns números coreogràfics que interpretaren les dansarines Leila Bederkhan i Aurea de Sarrà, acompanyades al piano pel professor Figueres de Barberà. No tothom va trobar adequats els números presentats per aquelles artistes. Hom pogué elogiar solament les riques vestimentes de la senyora de Sarrà i l'agilitat de la senyora Bederkhan.

L'interès principal de la sessió residia en la presentació de la cantatriu Teresa Daniel, coneguda per Miss Catalunya. La seva veu avellutada i la clara dicció amb què canta produïren una impressió molt bona. Se l'aplaudí en totes les peces, triades en el repertori de Brahms, Toldrà, Gretschaninoff, Falla i Grant, les quals foren acompanyades pel pianista Vilalta, i al final del seu recital, la senyoreta Daniel es va veure obligada a afegir una peça més al programa, honor assolit també abans pel Quartet Orpheus. — S.

Concert de piano. — A la sala d'audicions íntimes del Palau, les deixebles de la professora Antònia Sancristòfol, vídua del Folch, donaren el dissabte, 18 de juny, un bonic concert de piano en el qual mostraren llurs avenços i també les belles qualitats que, sota la intelligent direcció de la pianista Sancristòfol, van afinant en un ambient artístic ben a propòsit per a assolir el dia de demà la personalitat definida que dóna el major mèrit a les interpretacions musicals; així la senyora Sancristòfol, tal com molts altres professors, ajuden a fer de la nostra ciutat un fogar d'art que poc ha d'envejar als centres musicals més importants de fora.

Prengueren part en el concert que ens ocupa les nenes M. Benet i C. Tondo i les senyoretes Mercè Folch, Cèlia Banús, Enriqueta Badia, Sabina Bernete, M.ª Teresa Gelpí i Margarida Romaní.

El programa era força interessant, ja que l'integraven composicions escollides de Bach, Haydn, Mozart, Beethoven, Scarlatti, Schubert, Schumann, Mendelssohn, Chopin i Albèniz.

L'auditori no es cansà d'aplaudir les gentils pianistes, i al final del concert es feren extensives les felicitacions a la professora Sancristòfol, vídua de Folch, les aptituds diverses de la qual hem tingut sovint ocasió d'elogiar.

SALA MOZART: AUDICIONS ÍNTIMES. *Rosa Mas. Roser Mas.* — Malgrat la seva jovenesa, la violinista Srta. Rosa Mas llueix ja un bell mecanisme i una dicció feta, correcta. Executà pàgines d'Eccles, Vivaldí, Francœur, Corelli, Beethoven, Pugnani, Fauré i Mozart. El públic fou ben sensible a les ben paleses qualitats d'executant, d'artista, de la Srta. Rosa Mas, i no es cansà pas d'aplaudir.

La Srta. Roser Mas acompanyà al piano de manera acurada. — X.

Lluís Millet Fargas - Pau J. Bartuli. — La sessió anterior fou encomanada al prestigiós violoncellista Lluís Millet Fargas i al notable pianista Pau J. Bartuli. Aquests dos artistes interpretaren un programa compost d'obres variades, entre les quals sobresortien la sonata en *sol*, de Breval; la sonata de Grieg i les variacions sobre un tema de la *Flauta màgica*, de Beethoven. En Millet palesà de bell nou la seva seguretat en el violoncel, acompanyada d'un gust delicadíssim i d'un bell sentit musical que l'acrediten entre els nostres més destres instrumentistes. Se l'aplaudí, per tant, amb convicció i amb fervorós entusiasme, reconeixent tot l'auditori els mèrits que deixem consignats.

Cal afegir que el pianista Bartuli secundà la tasca d'En Millet amb estimada correcció, superant-se encara en les difícils variacions de Beethoven, que deixaren una impressió d'art refinat, digne de tota lloança.

A la tercera part algunes produccions de Bach, Ravel, Lamote de Grignon i Boccherini foren escoltades i aplaudides amb un goig no menys marcat que les obres precedents. — S.

LLUÏSA BOSCH I PAGÈS, BERTHE VAUCHER, JOSEP DIÈGUEZ, JOAQUIM SERRA. — Ens fou agradós d'oir la ben talentosa arpista Lluïsa Bosch i Pagès (que viu ara entre nosaltres després d'haver estat durant molts anys professora dels Conservatoris de Ginebra i de Lausana), de la qual havíem llegit, sempre amb interès, els seus treballs publicats a la REVISTA MUSICAL CATALANA. També havíem llegit els elogis que la crítica estrangera ha fet sovint, en parlar de les audicions de la Srta. Bosch i Pagès. Realment, ens fou plaent de constatar que es tracta, en veritat, d'una ben notable artista. La Srta. Bosch acompanyà subtilment les produccions del segles dotzè i tretzè, la melodia popular bretona, l'*Air d'Orphée*, de Gluck, que la Srta. Berthe Vaucher cantà; collaborà encertadament a l'execució de la *Suite* de Milandre i de la *Berceuse* d'Albèniz (ambdues obres per a violí i arpa) i lluí una bella tècnica en interpretar, sola, *Fantasie sur un air populaire catalan*, d'A. Barbier, *Prélude*, de Debussy i *Le Rossignol*, de Tedeschi. L'arpa, a les mans destres de Lluïsa Bosch i Pagès, és un bellíssim instrument de concert. I mentre la Srta. Bosch desgrana les produccions que executa, no oireu mai cap duresa. Un pur encís. Ens plauria d'oir aviat, i llargament, la Srta. Lluïsa Bosch i Pagès. No dubtem que assolirà grans èxits, entre nosaltres, talment com arreu.

Berthe Vaucher (intelligent i simpàtica collaboradora, també, des de Ginebra, de la REVISTA MUSICAL CATALANA) cantà seguidament pàgines plenes de caràcter del trobador Guiraud de Borneil, balada provençal del començament del segle tretzè; *Pastourelle*, del trobador Marcabru, melodia popular bretona; *Air d'Orphée*, de Gluck i cançons d'Eduard Combe (compositor suís) i de Vicents M.ª de Gibert (*Midi, Nuit d'hiver, Si j'étais petite fleur blanche*). La Srta. Vaucher té una veu bonica i ben

timbrada i canta, com queda dit, de manera sentida. I el seu estil és senzill, natural, sempre justíssim. Fou també ben xardorosament aplaudida.

Les cançons de Vicents M.ª de Gibert (l'artista tan íntimament unit amb la nostra publicació) són interessants, ben plasmades. Són plenes de troballes. Acusen una mà experta i delicada en l'art difícil d'escriure música.

La coneguda violinista Josepa Diéguez executà amb bella correcció la *Suite* de Milandre i la *Berceuse* d'Albèniz. I ja no cal dir que fou també, una vegada més, ben acollida.

I el pianista Joaquim Serra (les composicions del qual han estat sovint aplaudides) acompanyà intel·ligentment les pàgines de Combe i de Gibert. — X.

Rosa Rodés. — A la mateixa sala, la guitarrista Rosa Rodés, els mèrits de la qual han merescut sovint el nostre elogi, va donar el 26 de maig un recital ple d'atractiu que s'escoltà amb la major delectació. El programa comportava un enfilall de peces de reconegut valor; unes, signades pels guitarristes més celebrats: Sors, Aguado, Tàrrega, Fortea i Llobet; altres, transcripcions ben assenyades i plenes de caràcter dels clàssics mestres Bach i P. Martini, i dels moderns Albèniz, P. Donòstia, Ponce, Villar i Malats. El *Preludi* i la *Sarabanda*, de Bach, obtingueren una execució polida i del més pur estil bachià. També recordem amb gust l'audició del preludi basc, *Dolor*, del P. Donòstia, que és d'un sentiment molt delicat.

L'èxit de la senyora Rodés, ben franc i merescut, ratificà l'alta estimació que el seu art, ple de sensibilitat i de fineses, ha despertat sempre entre els aficionats a la guitarra, del qual instrument, ens plau repetir-ho, és la senyoreta Rosa Rodés un dels més excel·lents conreadors. — S.

Joan Riba. — El Centre de Lleyda, amb motiu de l'èxit assolit darrerament al teatre Novetats, pel notable tenor Joan Riba, organitzà a honor i benefici d'ell una vetllada d'art, que se celebrà a la Sala Mozart, davant d'una assistència no pas massa nombrosa. Això no fou obstacle perquè els elements que hi prengueren part demostressin amb el major esclat les qualitats que posseeixen.

A la primera part, foren molt aplaudits els artistes de cant, Pasqual Albero i Pilar Albero, junt amb el Quartet vocal Orpheus, del qual sovint hem fet l'elogi que es mereix. Les intel·ligents concertistes de violoncel i piano, Encarnació Vives i Maria T. Balcells, respectivament, realitzaren així mateix molt bella tasca, que l'auditori festejà amb llargs aplaudiments.

Gairebé tota la resta del programa fou encomanada al tenor Joan Riba, el qual amb veu potent i molta vehemència, va cantar dues peces noves de Serramona, una de les quals (*Avelina*), hagué de repetir, i sabé mantenir encara l'interès del públic amb l'audició de dues pàgines ben conegudes del mestre Pahissa, i altres composicions de Badia i Martí.

La vetllada va deixar ben satisfet el concurs distingit que l'honorà amb la seva presència.

HOTEL MAJESTIC: Institut d'Estudis Musicals. — *Sessió Mozart.* — *Grete Zoll*, cantatriu; *Max Singer*, pianista, i *Josep Farran i Mayoral*, conferenciant.

L'Institut d'Estudis Musicals dedicà, com queda vist, la seva onzena sessió del

present curs, a l'autor de *Les noces de Fígaro*, i de *Così fan tutte*. Bona pensada. Car no hi ha pas cap músic (veritablement músic), no hi ha pas cap aficionat que no sigui un ferm creient, un devot de Mozart. Mozart, realment, representa, en el món de l'art, la màxima puresa, la màxima expressió i, per damunt de tot, la màxima *naturalitat*. Tot, sí, apareix *naturalment bell*, en l'obra del gran músic que escriví *La flauta encantada, El rapte del serrall*, el *Requiem*, etc.

Abans de l'audició de pàgines del mestre de Salzburg, Josep Farran i Mayoral parlà destrament, subtilment, *De l'expressivitat en la música de Mozart*. I digué coses certes a propòsit del poder expressiu de l'art dels sons i a propòsit, sobretot, de l'*expressió* musical de Mozart, de l'íntima relació que hi ha, tothora, en les obres del dit gran músic, entre els mots i la figuració musical. Parlà també de les dificultats de les traduccions i, tot i afirmant, amb raó, que no cal traduir les obres cantades, elogià les traduccions de Joaquim Pena i la seva obra divulgadora de les creacions dels grans músics de fora casa. Josep Farran i Mayoral fou escoltat amb interès. I tothom l'aplaudí.

Després, Grete Zoll cantà les següents creacions de Mozart: *Voi che sapete, Dove sono i bei momenti, De vieni non tardar* (de *Les noces de Fígaro*), *Abendempfindung, Ridente la calma, Un moto di Gioia* (cançons).

Grete Zoll té una veu agradosa (els seus aguts, però, són una mica durs) i canta amb gràcia, de manera notable.

Fou ben acompanyada pel pianista M. Max Singer. — X.

INSTITUT DEL TEATRE DE LA GENERALITAT: Conferència de Joaquim Pena. — El notabilíssim musicòleg Joaquim Pena, al qual devem la traducció gairebé total dels drames i escrits de Ricard Wagner, dissertà el dia 20 del passat mes sobre el Teatre de Bayreuth, fent reviure a molts dels oients les memorables sessions donades a l'Associació Wagneriana a les primeries del segle. El fet que els qui millor comprenguessin la força de les insinuacions del conferenciant fossin els oients de blanca testa, no llevava pas interès actual al tema del teatre d'art que és i serà sempre del moment.

En Pena va explicar, amb els detalls més colpidors, com de qui coneix el tema profundament, les vicissituds de la construcció del Teatre de Bayreuth, les angúnies que va passar el gran artista ideador i el reeiximent complet, gràcies a l'ajut de nobles i lleials amics i d'artistes de volada que comprengueren de bell antuvi la importància de l'obra proposada. Fou un bon resum de la història de la construcció i de la vida que ha tingut aquella institució, vida que ha sofert una minva considerable en declarar de dret públic la representació de *Parcival*.

L'auditori, que era molt nombrós, va aplaudir llargament el senyor Pena, conferenciant, al qual adrecem de cor la nostra enhorabona.

A la sala d'exposicions de l'Institut del Teatre hi havia una munió de documents gràfics que feien d'ilustració a la conferència.

Vida musical dels Orfeons de Catalunya

Concerts i festes d'art celebrats durant el mes de juny

Dia 4. — *Orfeó Gracienc* (director Joan Balcells). Concert dedicat al poble, que tingué lloc a la plaça de Rius i Taulet, amb la col·laboració de la Cobla Barcelona-Albert Martí.

— *Orfeó de l'Ateneu Igualadí* (director Joan Just). Concert de presentació. Cançons populars catalanes i cançons originals de Millet, Romeu, Just, Vives, Frommer, Morera, Lully, Mozart i Jordana. Solistes: Josepa Enrich i Manuel Bertran. Piano: senyoretes J. Martí i F. Borràs.

Dia 5. — *Orfeó Montserrat,* del Centre Moral i Instructiu de Gràcia (director Antoni Pérez Moya). Concert organitzat per la Junta del Rober de Santa Teresa de Jesús Infant, al local de les Escoles de Pompeia, amb la cooperació de les senyoretes Enriqueta Sabater, cantatriu, i Pilar Miró, pianista.

— *Orfeó Granollerí* (director M. Bataller Llonch). Concert extraordinari dedicat als socis protectors. Solista: senyoreta Concepció Badillo. Pianista acompanyant: Felicià Maresma.

Dia 7. — *Orfeó Granollerí.* Prengué part en el concert celebrat per l'Associació de Música, de Granollers.

Dia 11. — *Orfeó Gracienc.* Concert per l'*Orfeó El Roser,* dirigit pel mestre Marimón.

Dia 12. — *Orfeó Gracienc.* Concert a l'Asil de Sant Joan de Déu.

— *Orfeó Montserrat,* del Centre Moral Instructiu de Gràcia Concert a l'Hospital de Sant Llàtzer .

— *Orfeó Badaloní* (director Jaume Costa). Concert al Círcol Catòlic, de Badalona, amb la cooperació del mestre Francesc Solà, director de la Secció d'Infants, i del pianista Salvador Valls. Estrena: *Plenitud,* de F. Solà, per la Secció d'Infants.

— *Orfeó Sallentí* (director Mn. Josep Potelles). Concert a Sant Vicents de Castellet. Solistes: senyoretes Planes i Travesset i senyors Rosés, Moreno i noi Sabatés. Acompanyants: Guadalupe, Riera (piano) i Pere Tort (harmònium).

— *Orfeó Tortosí* (directors Pere Puig i Maria Herrero de Vega). Festa amb motiu de l'estrena i benedicció de la senyera: Missa resada. Visita a la Mare de Déu de la Cinta. Salutació a les autoritats. Vi d'honor al casal social. Banquet de Germanor. Partit de Basket-Ball. Acte literàrio-musical al saló de festes de l'Orfeó en honor als padrins de la senyera i socis protectors. Primeres audicions: *Dansa de l'amor,* Piquer; *Les neus que es fonen,* Morera; *El pardal,* Pérez Moya; *Remers del*

Volga, Pedrell. Recitants i solistes: senyoretes Bellpuig i Fabregat i senyors E. Solé i A. Llombrat. Piano: Maria Herrero de Vega. Violí: Concepció Moreira.

Dia 14. — *Orfeó Reusenc* (director Estanislau Mateu). Concert popular al Teatre Fortuny, de Reus, amb la col·laboració de la cobla "La Principal", de Valls.

Dia 18. — *Orfeó Gracienc*. Concert dedicat als socis protectors. Primeres audicions: *Davant la tomba*, North; *Cant a la muntanya*, Gilson; *El setge de Berg-op-Zoom*, Weyts-Röntgen; *L'amor de les roses*, Franck; *Bressolant*, Marty; *Cireres d'arboç*, Botey; *La retreta*, Rillé.

Dia 19. — ORFEÓ CATALÀ (director Lluís Millet). Concert-repàs.

— *Orfeó Reusenc*. Festa del repartiment de premis als alumnes del curs 1930-1931 de les classes gratuites de solfeig i teoria musical. Audició de cançons escolars de Plantada, Mayoral, Cumelles Ribó i Mas i Serracant.

— *Orfeó Manresà* (director Miquel Blanch). Concert al Teatre Principal, de Terrassa, amb la cooperació de l'Escola Choral.

— *Orleó Masnovi* (director Martí Cabús). Excursió col·lectiva a la ciutat de Girona i a la vila de Banyoles, per a esbarjo dels cantaires. Audició de cançons davant les respectives Cases Comunals.

— *Orfeó Vicentí, de Sant Vicents dels Horts* (director Ramon Camps). Excursió artística a Sant Celoni. Audició a l'església arxiprestal de la *Missa de la Mare de Déu del Roser*, de Mn. Romeu, i del *Credo* de la missa del Papa Marcel, de Palestrina. A la tarda, concert al pati del Col·legi de la Verge del Puig, amb la cooperació de l'orquestra "La Lira", de Sant Celoni.

— *Orfeó Gracienc*. Visita de la Secció Infantil al Grup Escolar "La Farigola". Audició de cançons.

Dia 23. — *Orfeó Calderí*, de Caldes de Montbui (director Magí Ramentol). Prengué part en la revetlla celebrada als jardins de la masia del senyor Joan Cortès, i va col·laborar amb l'orfeó la cobla Barcelona.

— *Orfeó Castellarenc* (director Joan Tomàs). Concert a l'estatge de l'Orfeó, amb la cooperació de la cobla "Els Montgrins".

Dia 24. — *Orfeó Gracienc*. Sessió de Rítmica i Plàstica a càrrec de la secció que sosté l'Orfeó. Direcció, senyora Ivonne Atenelle de Gimènez. Professora auxiliar, senyoreta Emília Garcia. Pianista acompanyant, senyoreta Rita Brossa.

— *Escola Choral*, de Terrassa (director Joan Tomàs). Concert al Teatre Conservatori de Manresa, amb la cooperació de l'Orfeó Manresà.

Dia 25. — *Orfeó Montserrat*, d'Olesa (director Francesc Monné). Concert amb motiu de la Festa major, amb la cooperació de la Secció d'infants, dirigida per Josep Tobella i la Cobla Nova Barcelona. Solistes: nen Mallol i Josep Valldeperas.

Dia 26. — Festa dels Orfeons de la Plana de Vich al Palau de la Música Catalana. Cooperaren en aquest Festival els següents orfeons: *Orfeó Muntanyenc*, de Sant Quirze de Besora; *Orfeó Bellmunt*, de Sant Pere de Torelló; *Orfeó Cirviànum*, de Torelló; *Orfeó Vigatà del Conservatori*, i *Orfeó Vigatà*, de Vich.

— *Escola Choral*, de Terrassa. Col·laborà en la XII Diada de Germanor a "La Mata". Audició de la *Missa de la Mare de Déu de Núria*, de Mn. Romeu, i, a la tarda, cançons populars catalanes.

— *Orfeó Lleidatà* (director Antoni Virgili). Prengué part en la III Assemblea general de la Lliga Sardanista de Catalunya a la ciutat de Lleida.

Orfeó de Cegues de Santa Llúcia (director Ildefons Barberà). Excursió artística a l'illa de Mallorca, durant la qual, la darrea setmana de juny, celebrà aquest Orfeó els següents actes:

Dia 24: Concert al Teatre de Felanitx.

Dia 26: Concert al Teatre Principal, de Palma.

Dia 28: Matí: Execució d'algunes obres en l'acte de la inauguració de l'Exposició Sanitària, organitzada amb motiu del Congrés de Metges de Llengua Catalana, a Palma de Mallorca. Tarda: Concert segon al Teatre Principal de Palma.

Dia 29. Matí: Cant de l'Ofici a la Parròquia de Petra. Tarda: Concert al Teatre de Petra.

Dia 30. — Visita de l'*Orfeó Mallorquí* a l'Orfeó de Cegues de Santa Llúcia en el seu estatge: "Clínica de Santa Catalina Thomàs", de Palma, organisme de la Caixa de Pensions, cantant l'esmentat Orfeó Mallorquí algunes composicions, a la qual gentilesa correspongué l'Orfeó de Cegues amb un petit concert.

HOMENATGE A UN GRAN MÚSIC CATALÀ. — El Círcol Artístic es dirigeix al regidor Sr. Joaquim Ventalló i demana una acció conjunta per a dignificar la memòria d'Albèniz:

Sr. Joaquím Ventalló. — Benvolgut i distingit amic: En felicitar-vos per haver obtingut del Consistori l'aprovació de la vostra iniciativa d'erecció d'un bust al mestre català Isaac Albèniz, plau-me reconèixer la vostra sempre noble actuació vers les Arts, aconseguint conjuntament amb el senyor Pellicena, la represa de les exposicions d'Art, deixades a l'oblit, les quals, gràcies a la vostra intervenció són ja un fet. Gràcies també us siguin donades a Vós, i al Sr. Ventós, per la promesa de pagament per abans del dia 15 d'aquest mes dels crèdits pendents als artistes de la finida Exposició Internacional, i per la vostra valuosa collaboració a favor de la dignificació de les nostres típiques Rambles.

I aprofitant aquesta avinentesa, he d'assabentar-vos que aquest Círcol, en abril de l'any passat, fent-se ressò de la idea llançada per un illustre periodista, va constituir un Comitè per tal que tingués cura de la realització d'un homenatge al susdit genial compositor Albèniz, digne del malaguanyat mestre, aixecant un monument que perpetués per sempre més, la seva bona memòria i en glorificació de la seva obra.

El Comitè fou integrat pel: President del Círcol Artístic, Marius Aguilar, Eusebi Bertran i Serra, Pau Casals, Joan Manén, Francesc Costa, Frank Marshall, Joan Lamote de Grignon, Enric Morera, Jaume Pahissa, Alexandre Ribó, Amadeu Vives i Rafael Moragas.

El susdit Comitè ha vingut reunint-se diverses vegades amb tot calor i entusiasme, obtenint després, altres significades adhesions i aportacions metàlliques, per tal de contribuir al millor èxit del projecte; entre elles, s'hi compten Entitats culturals i municipalitats catalanes, algunes de les quals, amb subvencions atorgades i petites aportacions particulars. El Comitè ha acceptat, a més, espontanis i importantíssims oferiments d'agrupacions chorals.

¿No creieu, amic Ventalló, que a fi de donar a l'esmentada manifestació un caire marcadament popular, caldria una acció conjunta, per a aconseguir un treball harmònic i un millor èxit? Aquesta és la nostra opinió, com també la d'obrir un concurs entre els artistes per tal d'escollir l'obra que, a judici del competentíssim jurat hauria de dignificar la memòria del gran compositor i pianista.

Resto afectuosament a les vostres ordres, afm. amic, *El President.*"

Tanmateix haurien de collaborar tots els filharmònics catalans a la iniciativa expressada per a no demorar el desig de contemplar el monument que Barcelona deu encara a Isaac Albèniz.

CERTAMEN MUSICAL. — La vila de Canet de Mar convida els compositors de terres de parla catalana a prendre part en el Certamen Literàrio-Musical

organitzat a honor i lloança de la Mare de Déu de la Misericòrdia, per celebrar els vint-i-cinc anys de la seva coronació canònica, els setanta-cinc anys de la inauguració del nou santuari i els dos-cents de la benedicció de l'actual imatge.

Els premis oferts en la secció musical són els següents:

1: Premi de l'Arxiconfraria de Filles de Maria: 100 ptes. a la millor composició de dos Trisagis Marians, un popular i l'altre a tres veus mixtes i acompanyament de corda i orgue; amb la reducció a orgue sol. - 2: Premi del Sr. Francesc X. Serra Font: 100 ptes. a la millor Salve d'estil montserratí, alternant un verset gregorià i un altre a tres veus i acompanyament de corda i orgue; amb la reducció a orgue sol. - 3. Premi del Sr. Tomàs Jover; 100 pessetes a la millor música dels Goigs, a tres veus mixtes i acompanyament de corda i orgue; amb la reducció a orgue sol. 4: Premi d'uns canetencs devots de la Mare de Déu de la Misericòrdia: 100 pessetes a la millor Cançó popular catalana, preferentment de caire religiós, harmonitzada per a Orfeó.

Formen part del Jurat Qualificador els mestres Lluís Millet, president i Joan Llongueres, vocal.

Totes les composicions han d'ésser rigorosament originals i inèdites i seran remeses al reverend Angel Domènech, prevere, capellà del Santuari de la Misericòrdia, Canet de Mar, per tot el dia 31 de l'agost vinent, juntament amb un plec clos que contingui el nom de l'autor i dugui damunt escrits el títol i lema de la composició. No es donaran accèssits. La festa tindrà lloc el dia 11 de setembre. Els premis que no siguin retirats personalment en l'acte de la festa, s'entendrà que són renunciats a favor del Santuari per llurs autors. Les obres premiades quedaran de la propietat del Santuari.

Per facilitar la composició del tercer tema de la secció musical, donem ací la tornada i dues estrofes dels *Goigs*:

Verge Pura que ostenteu
un nom d'amor i concòrdia,
amb ulls de misericòrdia
vostres fills, Mare, mireu.
Les misericòrdies grans
que del cel baixen al món
de vostre amorós cor són
i passen per vostres mans.
Vostre cor als cristians
obriu sempre, i mai tanqueu.
Misericòrdia troba
Canet en Vós piadosa
quan vostra mà poderosa
de pesta i fam la guardà,
i en sequedat, sens tardà
pluja abundant li doneu.

CAL RESPECTAR EL TEXT POPULAR DE LES CANÇONS. — Valeri Serra i Boldú parla a "La Vanguardia" del llibre suara publicat sota el títol *Vuit-*

cents pensaments del bisbe Torras i Bages. De l'expressat article recollim el següent paràgraf, ben oportú, per referir-se a l'opinió donada pel doctor Torras i Bages en ésser-li consultada la conveniència del canvi de lletra en la cançó tradicional *Els Segadors.*

L'ilustre prelat contestà així:

"No és fàcil que puga reeixir qui es proposi canviar la lletra del cant popular de nostra terra *Els Segadors;* poesia i música són una sola cosa i nasqueren d'una mateixa inspiració; nasqueren de la terra, com les herbes indígenes. La inspiració no acut al reclam d'un cartell de certamen, com una criada a l'anunci d'un diari; és l'art popular, ingènu, i aquest és son principal mèrit. Considero una espècie de profanació posar la mà en els antics símbols, en els quals, el misteri de l'antiguitat augmenta l'interès artístic. Fins ho considero contrari a la tendència moderna, amant de lo suggestiu, de lo íntim i de lo psicològic. Avui es parla de psicologia social: ¿quin moviment més expressiu de la nostra psicologia, que aquesta espècie de raig de sang eixit de la ferida rebuda? Qui faci la nova lletra no és fàcil que se senti dels cops com aquell poble que poetitzà l'antic cant; així sa poesia no serà sentida, si no sentimental."

Malauradament, afegim nosaltres, les paraules del doctor Torras no foren per tothom escoltades.

OBRES COMPLETES DE F. COUPERIN. — Mme. Louise B. M. Dyer, directora de les "Editions de l'Oiseau Lyre", publicarà en la mateixa col·lecció les obres completes de François Couperin, editades per primera vegada integralment.

L'edició limitada a 325 exemplars, serà impresa sobre paper Japó i presentada sota un relligat especial. Comprendrà dotze volums, segons el repartiment següent:

I. *Obres didàctiques* (Alfred Cortot); II a V. *Peces de clavicèmbal* (Maurice Cauchie); VI. *Peces d'orgue* (Paul Brunold); VII i VIII. *Concertos* (Alfred Cortot); IX. *Sonates* (Marc Pincherle); X. *Suites de cambra* (Lionel de la Laurencie); XI. *Peces de viola* (Marc Pincherle); XII. *Música vocal* (Paul Brunold i Maurice Cauchie).

Tots els baixos xifrats seran realitzats per Jean Gallon.

La notorietat dels musicòlegs, els noms dels quals acaben de llegir-se, és una garantia suficient de la cura extrema que presidirà aquesta publicació.

L'aparició del primer volum estava anunciada pel juny proppassat i la publicació serà completament finida abans del segon centenari de la mort de Couperin (17 setembre 1933).

Per a subscriure's a aquesta important publicació, dirigir-se a les "Editions de l'Oiseau-Lyre". 122, Rue de Grenelle, Paris VIIe.

AUTOR PREMIAT. — El nostre company Joan Tomàs, professor de l'ORFEÓ CATALÀ, ha merescut el premi que oferí la ciutat de Mataró al millor Himne escolar. La novella producció del mestre Tomàs s'executarà, doncs, durant les festes populars que la referida població ha de celebrar com cada any a darreries del mes de juliol.

Rebi el nostre bon amic l'enhorabona cordialíssima que li adrecem des de les pàgines de la REVISTA MUSICAL CATALANA.

Jacint Tort i Daniel. — En Tort i Daniel, que morí el juny passat, fou un dels fundadors de l'ORFEÓ CATALÀ. Per bé que no exercia la música com a professió, les seves aficions a la lectura de llibres i revistes tractant de musicologia feren d'ell un crític agut i ben ensinistrat, i en la seva joventut contribuí al desvetllament del gust nostre vers l'art popular. Recordem el seu petit estudi sobre el "Lied" o cançó popular, que va publicar a darreries del segle passat, i unes quantes cançons populars catalanes harmonitzades per a cant i piano, junt amb altres melodies originals. Durant un cert período fou també redactor en cap de la "Ilustración Musical", quan Felip Pedrell la dirigia des de Madrid. Per la semblança de criteri va simpatitzar tot seguit amb en Millet, i en crear-se el nostre ORFEÓ, en Tort fou elegit per professor de solfeig, càrrec que exercí no pas gaire temps. Feia bastants anys que vivia apartat del món musical, però ara la seva mort ha renovat el record de la nostra simpatia i antiga amistat. Al cel sia! — S.

Natalia Janotha. — A l'edat de 76 anys ha mort a La Haia, on s'havia retirat, aquesta pianista que fou en altre temps molt celebrada. Nasqué a Varsòvia l'any 1856, i era filla del director del Conservatori de dita capital.. Realitzà la seva educació artística a Alemanya, havent rebut lliçons, o consells, de Rudorff, Bargiel, Franz Weber, Brahms i Robert i Clara Schumann. Fou pianista de la Cort de Prússia. En alguna ocasió, Clara Schumann, privada de presentar-se en públic per trobar-se malalta, li havia encarregat que la substituís. L'amistat amb una germana de Chopin li suggerí l'estudi especial que dugué a cap de l'obra d'aquest mestre. Divulgà entre el públic anglo-saxó, per mitjà de les seves traduccions angleses, la *Biografia de Chopin*, de Tarnowsky, i el llibre clàssic de Kleckzinsky *Les més grans obres de Chopin*, així com extractes del *Diari* i de la *Correspondència* de Chopin. Conreà la composició: *Missa, Suite d'orquestra, Polonesa fúnebre,* a la memòria del soldat polac desconegut, etc. Descansi en pau.

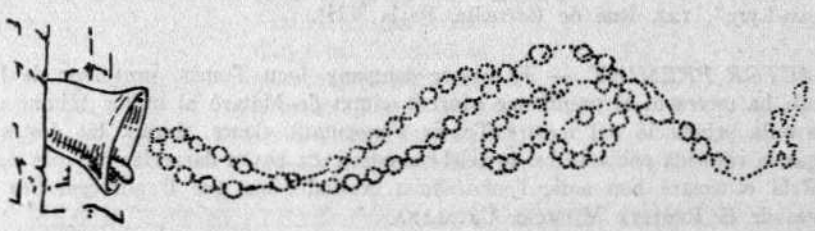

ATENES A. G.—Provença, 187.